

TELEGRAFUL ROMÂN.

Nr. 43.

ANULU XXIV.

Sabiiu 30 Maiu (11 Iuniu) 1876.

Telegrafulu este Duminec'a si Joi'a, la fie-care doue septemani cu adansulu Foisioerei. — Prenumeratiunea se face in Sabiiu la expeditura 'toiei, pre afara la 2. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate către expeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pre anu 7 fl. v. n. iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

trajelelalte pârti ale Transilvaniei si pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. n. Pentru princ. si tiei streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâi'a ôra cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ôra cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. n.

La cestiunea arondărei si regulărei municipieloru.

II.

(II.) Amu vorbitu in nr. 41, despre regularea municipieloru opidane, preste carea a si trecut parlamentulu nostru, cu repediciune neasteptata fatia de opozitiunea ce se radica se din tôte pârtile asupr'a proiectului de lege. Acum forméza obiectulu dilei, arondarea si regularea municipieloru rurali, o cestiune ce ne atinge si pre noi câtu de bine.

Proiectulu de lege respectivu a isbutitu in desbaterea sea generale; de-si fu combatutu de tôte fractiunile opozitionali din feliori si feliori de consideratiuni.

Unii ii denegara proiectulu acestuia, ori-ce principiu, ori-ce idea conducătoare dechiarandu-lu astfelu de operatu neprecugetatu fâra de vre-o basa seu sistemu. Altii aflara ca elu nu satisfac de ajunsu intereseloru magiare seu mai bine dicendu magiarisatorie; ba ca chiaru li-aru periclită interesele acestea, dandu proiectulu in unele din municipiele creânde, tóta influinti'a a mâna româniloru seu a sasiloru, inimiciloru invederati ai intereseloru magiare. Natiunaliu din contra vediura in proiectulu de lege unu nou atacu asupr'a natiunalitatiloru si asupr'a intereseloru de viétia ale acestor'a. Precându sasii in fine trebuie sa combata proiectulu, fiindu ca nu respectéza drepturi si privilegii seculare, intarite de atâti si atâti viteji regi unguresci, nu respectéza referentie create de seculi, pre base care suntu singure naturali, organice!

Câte capete, atâtea opinii. Negresitu ca nu s'aru putea află regimu in lume, care aru fi in stare sa satisfac deodata tuturoru reflectărilor ce s'au facutu dintr'o parte seu alt'a. Cu tôte acestea proiectulu de lege respectivu 'si are si elu gresielile se. Deci este numai vorb'a, cari dintre opozitionali, au aflatu si combatutu gresielile cele adeverate ale proiectulu?

Principiulu celu sanatosu conducătoru, la fie-care arondare seu regulare a municipieloru dintr'unu statulu, aru trebui sa fie: tendinti'a de a usura câtu se pôte indeplinirea administratiunei si suportarea spseloru acestei'a precum si ale celoru-lalte greutăti impunende din partea municipieloru. Mai departe contragerea intr'unu municipiu de elemente, câtu se pôte omogene si de acelea'si interese; pentrucă astfelu nu numai sa se evite frecările, ci sa se ajutore totodata si ajungerea scopuriloru comune, prin conlucrarea armonica nesilute.

Principiulu acest'a, tendinti'a acest'a pretinsa de interesele adeverate ale statulu, nu se pare a fi fostu ideii'a conducătoare la compunerea articolulu de lege din cestiune. Din contra se vede pe fatia, ca si acum s'a purcesu numai cu scopu de a asigura elementulu magiaru supremati'a in municipiele de nou regulande si de a supune pe locuitorii de alte natiunalități, in modu maestritu sub domnirea si influintiarea magiariloru.

Acést'a se vede in parte si din giurstarea ca arondarea si regularea nu se efectuesce si asupr'a municipieloru de preste Királyhâgo, cu nisce exceptiuni de totu neesentiali, — ci numai in Transilvani'a, unde elementulu magiaru are mai multa lipsa de

mijloce maiestrite spre a puté eserciă supremati'a asupr'a romaniloru. Acést'a a spus'o altcum si pre fatia, atâtu diuariulu „Pest. Lld.“ care sta aprôpe de regimu câtu chiaru si ministrulu presiedinte si de interne, in decursulu desbateriloru.

Dar nici ca trebuiă se ni o mai spuna in deosebi cineva; căci ni o spune proiectulu respectivu de lege insusi prin cuprinsulu seu, din carele apriatu se vede tendinti'a, de a nimici câtu se pôte „cuiburile romanesce“ si a le impartă astfelu, încâtu romanii se nu aiba, încâtu numai posibilu, nicari majoritatea in reprezentantiele municipieloru ce se voru arondă seu creă de nou.

Tendinti'a acest'a se ajutara de alta parte fôrte multu si prin institutiunea virilistiloru cari firesce mai toti magiari*) că atari voru fi membri ai reprezentantieloru municipali, precum si prin nou'a lege despre organizarea comiteteloru municipali, conformu cărei'a sumetenia de oficianti si slujitori ai statulu voru face eo ipso parte din comitetele municipali.

Inre tôte legile acestea esista unu necsu visibilu si tôte laolalta tientescu intr'acolo, că se mijlocéza reprezentanti'a municipieloru in modu maiestritu, nu conformu populatiunei dintr'ensulu, ci in modu oligarchicu, prin o minoritate alésa.

Si se vede ca cu tôte uneltirile acestea regimulu nu-si va ajunge scopulu seu pretutindenea: celu putiunu numai intiesulu acest'a lu are si lu pôte avé imputarea ce i s'a facutu regimulu, ca n'aru fi ajutatu din desulu prin proiectulu seu, interesele magiare. Căci elu, dupa cum aréta faptele, a lucratu pentru supremati'a magiara încă pré multu; atâtu cu această ocaziune, câtu si cu ori-care alt'a. Inse suntu unele momente cari nu se potu delatură si invinge asiă usioru, cu tóta maiestria si sireti'a.

Astfelu e. d. e. comitatulu Zarándului, despre care scrie „Pest. Ll.“ in unulu din numerii sei mai recenti, ca acest'a e cuibulu dacoromanismulu si că atare elu nu pôte asceptă alt'a, decâtu disolvarea totale. Asiă a si urmatu si proiectulu. Inse ce se vedi? Eata ca striga opozitionalii estremi, ca prin intrunirea comitatulu acestuia cu alu Unedôrei se intaresce si mai multu elementulu romanu in ambele!

Asiă e. Dar bine cum s'aru fi potutu lucră altfelu mai favorabilu in interesulu suprematiei magiare? Cascigatu aru fi ea mai multu cându s'aru fi incorporatu comitatulu acest'a lângă alu Aradului, alu Bihorului seu alu Albei, de care e incungiuratu si care tôte inca suntu locuite mai numai de romani?

De siguru ca nu. Apoi cu Debreteniulu chiaru, dór' nici cea mai scalciata tendintia arondătoare, nu va voi că se-lu unésca. —

Deci ce e de facutu déca e odata vorb'a că sa triumfeze cu ori-ce pretiu supremati'a magiara? Acé maestritile de pâna acum numai ajungu; se recere o influintiare directa. Acést'a inse abea se va puté efectui, pâna mai purtâmu cuventulu de constitutiune in gura, de-si ministrulu presiedinte a indigetatu la asiă ce-va in discursulu seu contr'a natiunaliloru. —

In sfersitu si acest'a pôte se ur-

*) Déca nu jidovi.

meze, déca voru vedé magiarii, ca midilócele de pâna acum nu-i aducu la scopu, — firesce totu spre binele si prosperarea statulu.

Aru trebui inse că mai întâiu sa cugete, de unde potu ei procură, intre giurstările nôstre de adi financiari, midilócele spre a-si indeplină tendinti'a acest'a. Si de alta parte, ca calcându-si ei insi-si constitutiunea, dau dreptulu si altor'a că sa o calce la ocaziune bine venita. —

Despre positiunea monarchiei nôstre in cestiunea orientale, cu deosebire despre **rapórtelale Austro-Ungariei cu Engliter'a si Russi'a** aduce „Neue freie Presse“ in articolulu dela 4 Iuniu n. unele impartasiri faptee, pre cari le reproducemu in urmatórele:

Alianti'a Austro-Ungariei cu Germani'a si Russi'a sbóra déjà intre ceru si pamentu. Acést'a parere a nôstra se justifica printr'unu siru de comunicări ce ne vinu din Engliter'a. Ele ne dovedescu, ca Austri'a si acum e unu statulu impresuratu de multi petitori, dupa a cărui prietenia umbra puterile straine, ca noi ocupâmu o positiune ce inspira respectu si ca in cestiuni orientali nu numai ne putemu conservă avantagiulu nostru propriu ci putemu si dice unu cuventu decisivu in consiliulu natiuniloru.

Inca in Marte anululu curgatoriu cabinetulu Engliter'e a tramisú Austriei o admonitiune, sa nu se incurce pré tare in rociurile politice rusesci ci sa caute unu radiemu contr'a Russiei, căci in orientu se pregatescu nisce schimbări grave. Acést'a admonitiune care aréta invederatu, ca Engliter'a n'a statulu pré departe de evenimentele din Stambulu castiga in insemnate, déca totu in acestu tempu eseriâmu propunerile ce le a facutu Russi'a guvernulu austriacu. Novikoff a confidentiatu decurendu contelui Andrassy lucruri memorabile. Austri'a sa mérga neconditiunatu cu Russi'a, că recom-pensa Russi'a numai decâtu va satorí „liniele de gravitatie“ pentru amendóne imperiele in Turci'a européna. Demarcatiunile satorite astufeliu voru remané nestramutabile si Austri'a se va despagubi de tôte pres-tatiunile si sacrificiele ce le va luá asupr'a sea prin acest'a conventiune cu Russi'a. Propunerile cabinetulu rusescu, invitarea la o excursiune comuna de prada contr'a Turciei datéza din tempulu mai nou. Mai in acel'si tempu si probabilu din cauza, ca tentatiunile contelui Andrassy nu erá unu secretu pentru lumea diplomateca, i se facura Austriei propuneru din alta parte. O grupa de staturu lucra sa ofera Russiei unu siacu — in centrulu lor de sine se intielege ca sta Engliter'a. Guvernulu englesu dechiaru apriatu, ca nu voiesce a escamotă din politic'a sea orientale nici celu mai micu castigu seu vre-unu acrescamentu de putere ci chiamarea sea crede ca e numai a paralísă nesuinitiele Russiei ce amerintia pacea lumiei. Cabinetulu de Sct. Iames a datu specialu Austriei cele mai precise ascuratiuni ca monarchi'a nôstra pôte asteptă desvoltarea sea ulteriôra cu deplina linisce si ca nu se va intreprinde nimicu ce aru contrastă cu interesele nôstre in orientu, numai noi sane desbai-erâmu de alianti'a cu Russi'a. Se dice

ca Engliter'a ne a asigurat mai de parte ca ea crede ca va castigă pentru parerile sale nu numai pre Franci'a ci si pre Germani'a. Germani'a va participă la acest'a aliantia noua, pentruca prin acest'a face pe Franci'a nepericulósă; Franci'a, pentruca in modulu acest'a va reintră in concertulu europénu si nu va avé sa se teama de o miciorare a influintiei sale in Orientu. Dela Itali'a se astepta ca se va alipí de Germani'a si Franci'a. Engliter'a inse nu se multiemesce numai cu propuneru generale, ci in acela-si tempu face relativu la afacerile orientali o propuneru deplinu precisata si practica care se referesce la pigmeicii principii cei cu gura mare si neplacuti din Belgradu si Cetinje. Engliter'a cere că in comunu sa faca pe Russi'a sa intielege ca la casulu cându Serbi'a si Muntenegru voru prinde armele, puterile voru privi in dechiaratiunea de resbelu a acestoru douetieri o conturbare a păcei europene, provenitóre dela Russi'a.

Cátu de remarcabile si semnificative suntu aceste comunicări ale correspondentulu nostru, se vede numai decâtu. Ele deslusiescu cuvintele lui Disraeli: „Cátu de curendu noi vomu pune pe Europ'a in cea mai mare mirare.“ Din momentulu cându prin cumperarea actieloru dela canalulu Suez si-a aretatu ferm'a sea vointia, de a crucisiá călile Russiei in orientu, Engliter'a a penditu cu gura pe ruculosulu seu rivalu. Cându acest'a credea ca va puté intinde Turciei o cursa prin memorandu, Engliter'a lasă sa explodeze in Constantinopole minele cari aruncara atâta pulbere in ochii diplomatiloru puteriloru dela nordu, încâtu nice adi nu potu vedé bine. Déca Disraeli a disu: „Noi lucrâmu pe contulu nostru,“ acest'a nu e a se intielege asiă ca Engliter'a nu cauta aliati. Se scie prea bine in Londonu, ca năile ferecate ale Britaniei ajungu pentru a padí dardanelele, dara pe uscatu suntu de lipsa prieteni buni, déca Engliter'a vrea sa-si realizeze vointi'a sea. Cabinetulu englesu nu va intinde mân'a in zedaru. Franci'a e castigata déjà. Convorbirea de curendu a ducelui de Decazes cu lordulu Lyons si depesi'a celui dintâiu către ambasadorulu francezu in Constantinopole arata atitudinea viitoare a Franciei. Reminiscintiele de pe tempulu resbelulu dela Crimea se reimpróspecta, interesele proprie in orientu pledéza pentru alianti'a cu Engliter'a. Itali'a are gelosii mici contr'a Engliter'e in Egiptu in gara de cându Scialoi'a s'a denumitu de Sibila financiale a lui Ismailu pasi'a, ea s'au mulcomitu binisioru. Siru Augustu Paget negociaza cu Melegari despre adesiunea Italiei la politic'a orientale engleza, si abiă incape vre-o indoiéla, ca in cuirinalu se voru apretia ratiunile Engliter'e togm'a asiă că si in Versailles. Cei din Berlinu siuvae inca, dara Germani'a nu e de locu prinsa in curseler rusesci. „Reichsanzeiger“ fu primul organu, care aduse scirea, ca predarea memorandumulu s'a amanatu. Si aici a produsu schimbarea la cornulu de aur unu reaventu, a cărui urme incepu déjà a se vedé, si aici i se întóreze politice lui Gorciakoff spatele. Decidera inse este in Vien'a.

Lunga Aradu la serbatorile Rosaliilor.

II.

Cu această mangaiare și speranția s'a pogoritu betranul arhieru în momentu.

Si ce facemu noi astăzi cu ereditatea lui?

Cum înălțăm vîdi'a bisericeii, și cum ne scim folosi de neprețuier'a bunatate a sinodelor eparchiali după cari atîta amu insetosiatu, și pre cari atîta pondu a pus fericitul Sîgîna?

Pîna cîndu cu bucuria audim și cetim cumca în archidiecea a pornitu lucrul mai spre bine, cumca partitele atîtu de opuse în trecut au datu mîna frăției și lucra în conțelegere la consolidarea bisericeii; la noi vâsi amar!

Nerespectarea statutului la ordinele dilei.

Omeni, cari 'și dau aerul de autorități, de conducători, cum e s. e. d. M. B. Stănescu, nu se sfiesc a se dechiară pre fatia în sinodu în contr'a constituției bisericești și a se engaja, ca la congresu se nesuesc spre modificarea statutului organicu în cele mai esențiale și liberali părți ale se.

Sinodul nostru a devenitu aren'a celor mai gretioase canăp-procese, și pentruca din nenorocire în unu casu ponderos cinev'a, care pretinde că tîtu lumea se jode după cum fluera densulu a remasu în minoritate — este tratatu în publicu prin pretinsulu „celu mai latitu diurnalu“ că o obiela netrebnica, este timbratu de „adunarea samsarilor și a pasuitilor“, și din motivulu acestui incidentu s'a pornitu totu prin acelu domnu agitațiunea cea mai periculoasă în contra integrității și spre rusinea bisericeii.

Si cine este acelu domnu?

Cine se fie altulu?! de cîtu acel'a care pe tôte terenele si-pretinde în... le prevede le profetiește chiaru mai bine, care în contr'a rațiunei și spiritului Statutului org. dela începutu pîna astăzi ține dîue mandate la dîue sinode eparchiali și pretinde că fără densulu nici într'unu sinodu sa nu se decida nici o cauza mai ponderoasă, și ajutat de unelte sale i-a și succesu a-si executat voi'a ținendu pre unu sinodu în siacu pîna a isprăvitu cu celalaltu, — este „**Fiulu poporului**“*), precum se numește pe sine în N. 46 și 47 a „Albinei“, unde în „O varietate, ce n'o pôte lasă se pîra în portfoiulu Redacțiunei“ cu tôte ca precum se exprime acolo „Alarmarea atîtu de putienii i-a fostu cîndu-va maniera, cîtu de putienii i-a placutu vr'odata fanfaronad'a sîu parad'a cu manifestatiunile publice de simpatia și aderință“ — cu tóta modesti'a curențenții unui barbatu mare, în **fîi'a sea** 'și publica „rogațiunea cu care implorau banatienii în mai multe biserici achitarea lui Babesiu pe tempulu cîndu elu stă sub verdicțulu scaunului de jurati în Pest'a“, — și înca în nemărginit'a sea modestia afla de lucru „fôrte semnificativu“ cumca „despre asemenea intemplantu afara de Banatu n'are cunoscintă.“ **)

Si ôre pentruca atîta iritațiune, agitațiune, furia chiaru din partea dlui Babesiu asupr'a majorității sinodului din Aradu? La vedere

*) Chiaru potrivitu nume pentru „Salvatoriulu poporului“, căci și Christos „salvatoriulu omului se numește „Fiulu omului.“

Not'a Culeg.

**) Pecatu numai ca acestu documentu istoricu l'a publicatu în rubrica „Varietătilor“ unde precum se exprima d-sea în Nr. 45 a „Albinei“ pîni tôte secătorele.

Not'a Culeg.

pentruca majoritatea a ținutu legea, într'adeveru inse pentruca majoritatea a avutu cutesare a nu fi de o parere cu d-sea, și mai cu sîma pentruca prin ast'a a trebuit se iêsa o persôna din consistoriu.

Dar' se istorisim nitielu lucrulu.

Dupa statutulu organicu (§ 116), asiâ precum este sancționatu și precum este în valôre, membrii senatelor scolare și epitropesii dela consistoriu se alegu numai pre durat'a unui periodu sinodalu va se dica numai pre 3 ani, avendu totu la 3 ani a se alege de nou aceste senate; după testulu originalu alu statutului inse, toti membrii consistoriului trebuiau sa se alege pe viétia și restricțiunea acest'a e virita prin guvernul în statutu, și numai cu această restricțiune e recomandat pentru sancționare și sancționatu prin Majestatea Sea. În contr'a restricțiilor virite prin guvernul în statutu congresulu nat. dela 1870 a remonstratu în susu, de unde inse pîna astăzi nici unu respunsu n'a sositu, dar totu deo data statutulu asiâ precum este sancționatu s'a pus în viétia.

Sinodulu din Aradu la 1873, adeca cu ocașiunea expirării primului periodu sinodalu, vîndu se sustinea testulu originalu, dar' totu deo data se nu apara a nu respecta testulu sancționatu n'a alesu de nou pre membrii amintitelor senate, ci a luat unu concludu care pôte ca corespunde ambelor combinațiuni, pôte ca nici unei. A disu adeca cumca: „asesorii întregului consistoriu, alesii la 1870, 1871 și 1872 se dechiară de alesii și pre venitoriulu.“

Iuristii asiâ ținuu, cumca sinodulu numai atunci remane pre terenulu originalu, decumva în 1873 de felu nu aducea nici unu concludu, ier' prin fapt'a, ca după expirarea a loru 3 ani a pînditu prin concludu în privința legalității membrilor amintitelor senate, a parasitu terenulu originalu și a primitu celu tacticu, adeca a alesu, pentruca „dechiaratiunea“ de „alesii și pre venitoriulu“ facuta la 1873 în esință este identica cu alegerea.

Dar în fine sinodulu din Aradu a fostu de acea convingere la 1873 cumca elu a remasu si cu „curechiulu și cu capr'a“ ast'a a fostu credința lui, apoi credința te mantue.

Sinodulu archidieceanu a cugetat altfelu, elu n'a mai umblatu după subtilități d'acestea, ci a primitu terenulu datu și s'a folosit de avantajele lui indatu la începutu, pentru ca precum „nu este bunu fără reu“ asiâ nu este nici „reu fără bunu“, și înca atunci a facutu uitati pe acei membri ai consistoriului cu cari în cei 3 ani nu fusese multamitu.

Alu doilea periodu a expirat estimpu și în sinodulu dela Duminec'a Tomei a. c. a trebuit facuta proviziune noua pentru alegerea senatelor scolare și epitropesii.

Comisiunea respectiva a venit cu propunerea că sa se urmeze si acum'a că la 1873.

În sinodu inse cu ocașiunea pertractării deputatulu V. Paguba a facutu contr'apropunerea, că sinodulu sa faca alegeri nou conformu testului sancționatu a statutului organicu.

Spre nenorocire dlui Babesiu ispravise dejă cu sinodulu „la comanda“ din Caransebesiu, unde înca e membru, și fiindu aci numai decatu se sculă și într'unu limbagiu n'au mai lui propriu și permis, preste mesura vatematoriu și provocatoriu atacă contr'apropunerea și pre cei ce o aru sprigini aperiindu propunerea comisiunei. Potu dice cumca modul pasirei dlui Babesiu a folositu mai multu contra-propunerei lui Paguba decatu motivarea acestuia, pentruca multi s'au rusinat a trece mai multu de

mameluci a unui conducătoriu atîtu de fără tactu, increditu și... si numai decatu paresindulu s'au alaturatu părții atacate de densulu, și astielu s'a nascutu majoritatea carea a primitu contr'apropunerea lui Paguba.

Eu unulu regretu din anima ca s'a intemplat asiâ lucrulu; pentru voi'a consecinței mi-ar fi mai bine placutu primirea concludului dela 1873.

Dar în fine fapt'a sinodului totu si nu este atîtu de condamnabilu că pentru acea se luăm lumea în capu, se miscăm ceriulu și pamentulu numai că acea sa nu se puna în lucrare.

Ea este corecta și nu învolve nici unu pericolu pentru biserica; pentruca deca a potutu urmă asemenea sinodulu archidieceanu la 1873 și la 1876, fără că cine-va sa afle vr'unu pericolu în procedur'a lui, pentru ce se învolve pericolu pentru biserica totu aceea-si fapta a sinodului Aradanu?

Domnulu Babesiu inse face lucru mare din ast'a. După densulu sinodulu Aradanu a pornitu pe o cale ratacita, periculoasă, care va conduce la nimicirea bisericeii, deci elu cu cîti-va banatieni **apeléza** acestu concludu alu sinodului la congresu și pretinde ca pîna la decidera congresului în cauza — sa nu se puna în lucrare acelu concludu.

Unde va fi cetitu, vîndu si auditu dlui Babesiu despre apelabilitatea concludelor corpurilor legislative, și înca prin insiși membrii acelor corpuru? altu sufletu de omu afara de dîi'a Sea nu o scie, pentruca astfelu de absurditate înca nu s'a mai pomenitu, inse dnici sale pôte ca tôte i se cuvinu, a aperiutu cu focu și această propunere, sinodulu firesce a respinsu apelat'a, ier' dlui Babesiu cu cîti-va banatieni în urm'a acestei respingeri prin o dechiaratiune plina de insulte pentru sinodu si-a depus mandatulu de deputatu depunendu-si totu odata tôte oficiile și insarcinările ce le are din partea acestei diece — cu unu cuventu „si-a luat u mîna de pe noi.“

La atîta necumpetu și lipsa de sentiu constitutionalu nu s'a asteptatu nimene, ier' sinodulu într'unu momentu de slabiciune prefacendu-se în conferință s'a uitatu de demnitatea sea și la propunerea dlui Desseanu a tramisu o deputatiune din membrii sei cei mai de frunte la dlui Babesiu, că sa-lu mângăie, sa-lu incredinteze cumca pasiulu urmatu n'a fostu indreptatu în contr'a lui, cumca elu se bucura de stim'a tuturor membrilor sinodului etc. etc. și în urma sa-lu rîge că sa-si revôce abdicarea remanendu si mai departe membru alu sinodului care atîta trebuintia are de luminile lui.

Si cum a resplatitu dlui Babesiu această ne mai pomenita umilire a unui corpu legislativu?

Vom vedé în articulu urmatoriu.

Unu fostu membru alu congresului din 1868.

Ecouri.

Progresele maghiarismului.

E aprôpe usiurintia neiertata a vorbi despre o cestiune atîtu de importantă că si maghiarismulu într'unu simplu articulu de diariu. Pentru unii maghiarismulu e o gogoritia pusa în spaim'a celor mai slabi de angeru; pentru alții elu este o napada puternica, care sterpesce totu ce-i cade în cale. Care voru fi avendu dreptu si care voru fi gresindu? — Apoi dá! — despre această aru fi usiurintia a vorbi într'unu singuru articulu. Putemu in sa apucă o singura bucata din o singura parte a cestiunei si asupr'a acesteia fără a cuteză prea multu,

putemu cercă sa aruncăm o radia de lumina.

E vorb'a de „Laube în Pest“. Negresitu dlui Laube este, deca nu celu dintăiu, unulu dintre cei dintăiu în „hierarhi'a“ Thalei germane. Scrierile dramatice ale d-sele nu facu prea mari pretensiuni; d-sea in sa, sa o dicem fără reserva, e celu mai aspru si mai sciutori criticu dramaticu alu germanilor; si totu d-sea a trecut cea mai stralucita cariera dramaturgica, atîtu că directoru la „Burg“, cîtu si că intemeiatoriu si apoi mantuatoriu alu „Stadt-Theater“ ului. Stămu dar' în fatia cu unu omu, care ne dá cele mai puternice garanții în materia de estetica: o trupa compusa de Laube nu pôte fi decatu bine alésa, si nu ne putemu cîtu-si de putienii indoi, ca repertoriulu nu mai putienii e bine alesu. Astfelu sosirea lui Laube, sosirea unei trupe dramatice comandate de Laube, nu pôte fi decatu unu castigu, unu mare castigu pentru unu orasiu. Acésta trupa negresitu aduce cu sine în cea mai destilata stare o bucata din aceea cultura înaltă, ori deca ne mai place, adenca, care astadi se pretinde a fi menita sa întôrca lumea pe dosu. — Ei, bine! Si cum? ce pecatu? Pestanii nu se bucura? „Hon“, dimpreuna cu coditiile si opusele lui, întrég'a diuistica pestana pare chiaru a se fi superatu, face chiaru o fatia, ce fôrte din adinsu ne aduce aminte pe omulu, care a mancatu pere paduretie. „Hon“ se simte cam superatu de entusiasmulu, cu care „noi maghiari“ din Pest'a au primitu pe marele apostolu alu culturai apusene, si apoi se simte „Hon“ cu totulu superatu de cuventulu, ce a rostitu acestu apostolu, atingendu, „în lips'a lui de tactu“, cu o vorba nevinovata si „Kultur-Mission“-ulu, dimpreuna cu acelu „Drang nach Osten“, care suna atîtu de frumosu în frumós'a capitala maghiara.

Dar' sa nu se supere maghiarii. Sa-si aduca aminte intielépt'a vorba, pre care Parintele Gurbanu, a dis'o sasilor în diet'a din Pest'a. Le-o aduca aminte în limb'a pestana: „Das ist doch nicht das Höchste: es könnte wohl noch etwas nachkommen!“

Da, mai suntu înca si altele, pe care atîtu dlui Laube, cîtu si vorb'a dlui Csernátónyi asupr'a vitalității maghiarilor, ni le aduca aminte.

Câte teatre maghiare suntu în tiér'a ungurésca, care se potu sustiené, fără a ne silí sa dicem, ca suntu articole de lucsu? În capital'a maghiara nici unulu nu este. Tôte suntu asiediaminte, care paru a fi menite sa sustraga numai midilócele de esistencia dela o multime de altele, care aru puté aduce folóse positive. O arta, care nu se pôte sustiené în s'a-si, nu are vitalitate. E unu parasitu pe trupulu societății. Acésta suntu teatrele maghiare din Pest'a Infintiate cu atâtea sacrificii si sustienute cu atâtea sacrificii, privite cu atîtu de nobilu entusiasmu de cătra poporulu maghiaru, ele astadi stau desierte si nu suntu în stare a sustrage publiculu dela teatrele germane din Pest'a, pe care nimenea nu le sustiene, care facu „trebi bune“, în vreme ce tiér'a 'și risipește banii pentru a le face concurentia. — Bine! Noi, care intielegemu misiunea teatrelor maghiare din Pest'a, noi, care, trei milíone, pentru invetiamentulu nostru nu avem a diecea parte din subventiunea, ce se dá acelor teatre si suferim, pentru ca intielegemu de ce e vorb'a, noi astadi suntu în dreptu si datori a întrebă administratiunea maghiara: unde suntu? încatr'o mergemu? unde suntu folósele celor din urma diece ani? Ce s'a alesu din jertfele, pe care le-a adusu tiér'a pentru a se paverá? — Unde e cultura maghiara, care sa póta oprí curențulu germanu?

Constatăm, ca dela anul 1866

pâna astăzi amu mersu în direpțu. Atât de mulți germani, jidani și slavi au fost siliți să vorbească și scrie ungurește, încât astăzi chiar și maghiarului a început a-și vorbi reu limbă. Străinii, ce pretind a se fi maghiarizat, „noii maghiari” de orice calibru, au corupt spiritul maghiar; elementele străine, pe care interesele zilnice le-au îndemnat a posă în maghiari, au corcitu pe poporul maghiar, scadiându-i puterea de rezistență. Teatrele maghiare nu se pot susține, pentru gustul publicului maghiar nu mai e maghiar: nu numai „noii maghiari”, ci și vechii lor conaționali mai bucură sunt în fața cu unu teatru german, decât cu unu maghiar. În vreme ce maghiarii se trudesco a maghiariza, ei nu se iau aminte, ca înșiși se germanizează.

Poate e și prea tardu acum, dar totuși ne vine să le dicem maghiarilor: „Dati-ve bine seama de ceea, ce faceți, și apoi, deca nu ve pasa, poftiti a urmă înainte!”

Visitațiunea canonică a Escelentiei Sele a Metropolitului Românilor din Ungaria și Transilvania în Brașov.

Faimă despre visitațiunea, cu care are să ne onoreze Escelentia Sea, a fostu saluta cu mare entuziasm de către românii brașoveni. Astă se poate explica cu atât mai vertos, cu cât acești fii credincioși ai bisericii noastre gr. or. înca de multu nutriau în pepturile lor dorința ferbinte, de a pute saluta pre Escelentia Sea în mijlocul lor. Invapaiți de această dorință caută dar brașovenii a face preparativele necesare, pentru că sa-și exprime stimă, respectul și adevărul, ce o au către pre demnulu barbat, ce stă în fruntea clerului, a scolei și a românilor ortodocși.

Fiind cunoscut, că Sambata în 22 Mai are să sosască Escelentia Sea în mijlocul nostru înca de dimineață se reprezintă o deputațiune pentru întâmpinare la Vladeni. Ier' o parte mare de cetățeni eși la Ghimbavă spre a saluta pre pre demnulu oște. Sosindu Escelentia Sea aici către 2 ore fu binevențat prin rostul dlui Dr. Ioan Mesiot directorul scolelor române centrale din Brașov. Escelentia Sea răspunde exprimându-și fericirea, că pută ave ocaziunea de a cerceta pre acei eparchiote ai sei, cari s'au distins totu deun' prin zelul lor pentru biserică și șola.

Conductulu imposant se puse după aceea în miscare. Unu bandieru frumos de calareți premergea, după aceea urmă trasur'a Escelentiei Sele trasa de 6 cai. Alături cu trasur'a erau 16 calareți costumați a la Mihai vitezul, și în fine că la vre-o 50 de trasuri formau ariere-gard'a acestui conductu.

Conductulu intră în Brașov sub bubuitul trăscurilor și sunetulu clopotelor dela toate bisericile fără distincțiune de națiune și confesiune. Unu publicu numeros eră adunat pe stradele, pe unde avea să treacă conductulu.

Casa cea mai frumoasă din Brașov, palatul dlui Stănescu comerciant român de aci, fu destinată pentru înaltulu oște. Indată după sosire se prezentă toate deputațiunile corporațiilor bisericesci, civile și militare din locu.

Ser'a pe la 9 ore se făc unu conductu de turtie cu musică militară în frunte. Dlu D. Manole comerciant român, și deputatu sinodulu binevențat pre pre demnulu oște cu o cuventare bine simțită, la care Escelentia Sea răspunde în cuvinte alese accentuându pozițiunea ce o au românii Brașoveni în provinci'a metropolitană.

Dumineca în diu'a de Rosalii pontifică Escelentia Sea înscut de 7 preoți în biserică principală din pre-

urbiulu Scheiloru. Corulu reuniunei romanesci de cântări contribuă la ridicarea pompei, cu care se celebră servitiulu divin. La 2 ore dlu Stănescu intră în măsă sea opulentă prelângă Escelentia Sea, Parintele Metropolitu, o cununa frumoasă de onoratori. Ier' ser'a se pregăt o convenire colegială a reuniunei de cântări, care eșcută unu programu distinsu de piese clasice și naționale. Această convenire fu onorată cu prezența Escelentiei Sele, care asistă până la încheierea programei.

Luni a două di de Rosalii pontifică la biserică din cetate, unde se țienă totodată și hramulu. Corulu reuniunei române de cântări eșcută și de asta dată cântecile cele mai melodișe cu eșactitate și precisiune admirabile. La 2½ s'a datu unu banquetu, care a intrunit elită Brășovului.

Dupa banquetu a plecatu Escelentia Sea înscut de câți-va brașoveni la Zernesci, unde a pontificat a trei di de Rosalii. Dupa unu dejun frugal se întorse Escelentia Sea preste Branu la Brășov. Ier' ser'a fu primu de dlu comerciant Iencioviciu la cina de asemenea opulentă.

Mercuri începându-se prelegerile vizită Escelentia Sea școlele române centrale din Brășov. Interesulu celu mare, ce-lu are pentru progresu se poate vedea de acolo, că Esc. Sea vizită clasa de clasa, esaminandu însuși pe școlari spre a se convinge de progresu. Dupa ce a percursu toate clasele în modulu acest'a 'și exprimă multamirea cu sporulu aratatu și se duse să viziteze bisericile greco-orientale din locu. La 2 ore urmă la dlu comerciant Diamandi Manole prândiu arangiatu cu bunu gustu. Precătu scimu mână Joi are să plece Escel. Sea ieră spre Sabiu.

Oratiunile, ce i s'au adus, simpatia ce s'a manifestat potu servi Esc. Sele că cele mai vii probe, că românii brașoveni iubesc, stimă și adoră pe capulu lor bisericesc. De alta parte și Esc. Sea a lasat cele mai frumoșe impresiuni în inimile noastre, și nu avem alta dorință, că cât mai curendu sa-lu putemu resaluta în mijlocul nostru.

Comitetulu pentru ajutorarea Tofalenilor.

PROTOCOLU,

Luatu în ședință ținută în 27 Apr. 1875 c. nou în Muresiu-Osiorheiu în casa dlui Dimitriu Fogarasi senior ținându-se ședință, au fostu de față:

D. D. Dimitrie Fogarasi presied. Vasiliu Hossu, Iosifu Folepu, membrii ai comitetului; Parteniu Ratiu plenipotențiarulu dlui membru Dr. Ioan Ratiu.

I. Dlu presiedinte face cunoscutu comitetului, că tofaleii conchiamati pe diu'a de aci se afla aici cu eșecțiunea a câți-va înși, și asiă dar impartirea poște urmă după deciziunea ședinței de 23 Aprile a. c. Presiedintele însa mai nainte face următoarele propuneri:

1. Totalulu banilor ce avem la dispozițiune fiindu 8108 fl. 03 cr. (vedi ratiociniulu de 23 Apr. a. c.) ier' sum'a banilor ce se va impart după proiectulu primitu totu în ședință ultima, făcendu 7750 fl. restulu de 358 fl. 03 cr. atâtu câtu și competențele după planu acelu tofaleii cari astăzi nu se infățisă pentru a primi bani, să se pastreze la comitetu; cea dintâiu suma până la darea de seama finală, ier' a două pentru a fi platita indată ce se voru infățisă cei absenti astăzi.

2. Fiindu între tofaleii competenți la aceste ajutoare minoreni; competenți a acest'a să se subțerna tribunululu orfanalu respectiv în favorulu lor.

Propunerilor presiedintelui consimte comitetulu și adeva:

ad 1. Restulu de 358 fl. 03 cr. sa se pastreze la dlu presiedinte pentru acoperirea șeselor ce vomu avea până la darea de seama finală, totu asiă și sumele acelea care astăzi nu se voru putea plăti din causă absenței competenților.

ad 2. În privința minorenilor se decide, că competenți a lor sa se predee judecatoriei orfanale spre fructificare.

Infățisindu-se înaintea comitetului li se platesce pre lângă cuitantia deosebită, fiindu subsemnatoriulu dlu Eckwert Iosef și martori dlu D. Szabó Döme și Csiki Lázár, următoarele sume după planu și adeva:

I. Zacharia Moldovanu 200 fl.; Craciunu Moldovanu, 50 fl. frati; Veduv'a lui Sidoru Moldovanu 50 fl.

II. Dimitriu Moldovanu 200 fl. Petru Moldovanu I, 200 fl. Mari'a Moldovanu V, 40 fl. Nicolau Moldovanu 40 fl. Nicolau Moldovanu 40 fl.

III. Georgiu Moldovanu I, 400 fl.

IV. Georgiu Moldovanu II 100 fl. Mari'a Moldovanu sor'a lui 40 fl.

V. Ioanu Moldovanu I 300 fl. Teodoru Moldovanu 50 fl. Fironic'a Moldovan 40 fl. (copiii lui).

VI. Ioanu Moldovanu II 175 fl. Simeonu Moldovanu 125 fl. Mari'a Moldovanu 40 fl. frati.

VII. Eremia Moldovanu 200 fl. Floric'a Moldovanu 40 fl. Gavrilu Moldovanu 50 fl. Ioanu Moldovanu 40 fl. copiii lui.

VIII. Michailu Moldovanu, 100 fl. Teodoru Moldovanu nepotu 40 fl.

IX. Petru Moldovanu 140 fl.

X. Georgiu Nestoru 80 fl. Simeonu Nestoru 80 fl. Teodoru Nestoru 80 fl. frati.

XI. Nicolau Nestoru 140 fl.

XII. Petru Nestoru 250 fl. Georgiu Nestoru 100 fl. Anic'a Nestoru 100 fl. copii.

XIII. Vasiliu Popu 400 fl.

XIV. Ioana Radu 150 fl. Lazaru Radu 150 fl. Ilian'a Radu 40 fl. Anic'a Radu 40 fl. Mari'a Radu 40 fl. Ioan'a Radu 40 fl.

XV. Sabeu — Petru Tataru 70 fl. Sabeu — Fir'a Tataru 70 fl. frati.

XVI. Sabeu Teodoru 250 fl. Anic'a Sabeu c'a 50 fl. Georgiu Sabeu 50 fl. copii.

XVII. Teodoru Scridonu 140 fl.

XVIII. Mari'a Simonu 100 fl. Iosifu Simonu 200 fl. frati.

XIX. Salomi'a Simonu 200 fl. Georgiu Simonu 100 fl. Ioanu Simonu 50 fl. Mari'a Simonu 40 fl. Petru Simonu 40 fl. Nicolau Simonu 25 fl.

XX. Elia Simonu 200 fl. Ioanu Simonu 200 fl. frati.

XXI. Simonu Simonu 140 fl.

XXII. Ioanu Moldovanu Stup'a 120 fl.

XXIII. Isan'a Tataru 75 fl. Elia Tataru 75 fl. Ioanu Tataru 300 fl. Petru Tataru 100 fl. Zacharia Tataru 40 fl. Ann'a Tataru 20 fl.

XXIV. Ioanu Vetianu 400 fl.

XXV. Ann'a Cismadi'a 70 fl. Mari'a Cismadi'a 70 fl.

S'au platitu totu laolalta 7545 fl.

Pentru absentulu:

XXIII. Teodoru Tataru 75 fl.

si pentru minoreni:

X. Nistoru Pavelu 80 fl.

XVI. Sabeu Teodoru 50 fl.

Laolalta 105 fl.

Se voru depune banii la judecatori'a orfanala, ier' supr'a suma de 358 fl. 03 cr. au remasu depusa la dlu presiedinte Dimitriu Fogarasi sen.

Protocolulu acestuia se acelu cuitantiele despre cele 7545 fl. platiti; protocolulu s'au cetitu, s'au aprobatu și s'au subscrisu.

Muresiu-Osiorheiu în tempulu susu însemnatu.

Dimitriu Fogarasi sen. presiedinte.

Iosifu Folep.

În nrulu trecut amu datu unu estrasu scurtu din discursulu deputatulu dietalu Constantin Gurbanu. Acum lu reproducem după „Albina” în tota estinderea spre a fi cunoscutu și cetitorilor nostri.

Discursulu

deputatulu dietalu Constantin Gurbanu, rostitu la desbaterea generală asupr'a noiei arondări de comitate, în ședința camerei reprezentative dela 30/5 n. a. c.

Onorabile Camera! Nu se poate negă, că de cându cu dualismulu, stăpanirea țierei s'a pus cu mare energie la crearea de legi; în cei mai de aproape 9 ani trecuti guvernulu face să se voteze prin legelatiune o gramada de legi. Nici nu-i minune într-o țiera ce de multu insetosia după constituțiune, după ce o primă nici ca se potă templă altcum, decât că singuratecele ordonanție ale absolutismulu să se înlocuiescă cu legi publice, prin atari legi cari să înainte bunăstarea cetățenilor, și prin urmăre însasi a țierei.

Intr'adeveru că acum si avem legi publice; me vedu înse silitu să negu, cumca în crearea acelu legi s'aru fi luatu în considerațiune bunăstarea țierei, și ast'a o facu cu atât mai vertos, cu câtu că trist'a situațiune actuală a țierei noastre nu te lasa nici o clipă să te îndoiesci asupr'a impregiurării, cumca direcțiunea fundamentală ce se urmăre până aci în legiferare a fostu gresita și nici pre de parte în stare să asecure unu guvernamentu corespunzătoru bunăstării a țierei.

Dupa mine legelatiunea în crearea legiloru retacă în două direcțiuni principale.

Cea dintâiu direcțiune gresita este aceea, că se luă de mustră străinatatea și cu deosebire statele apusene, și asiă se introduseră în țiera noastră atari legi și institutiuni cari nu numai că nu su de impregiurările climatice dela noi, dar ele nu corespundu nici stărei noastre financiare, ba potu dice cu suflatu liniscitu, că pre lângă sustinerea acelu legi și institutiuni, crisa financiare dela noi devine nedelaturăvera. Dar asta direcțiune gresita se dovedi din destul în asta camera; de aceea eu nu me mai oprescu la ea, ci remanu pre lângă demascarea direcțiunei a două, ce o află eu de gresita în crearea legiloru dela noi, și carea ni oglindă că guvernulu în elaborarea singurateceloru proiecte totu-deun'a fu cu privire la interesulu naționalu. O spunu din capulu loculu că ast'a este adevărata causa de 'mi radicu vocea la asta ocaziune, căci sum pre deplinu convinsu, cumca si prezentelu proiectu de lege s'a elaboratu și prezentatu în form'a ce o are totu numai din interesu naționalu; și chiaru si cu risicul de a nu-mi succede să atragu atentiunea onorabilei camere, totuși o facu ast'a, căci conștiința și detorința de reprezentante alu poporulu me îndemna de opotrivă să dau spresiune convicțiunei mele.

Mai asta tōmna, pre cându mai întâiu se fece vorba despre acestu proiectu de lege referitoru la arondarea comitatelor, o fōia din capitale, despre carea se dice că stă fōrte aproape de ministrulu de interne, si anume „Ellenör” fu cel mai întâiu care se apucă să motiveze acestu proiectu de lege. Nu-mi potui însemnă din cuventu în cuventu cele ce scrise, dar cam astfelu scrise: „Eata că prin proiectulu presinte de arondare, magia-rimea Treiscauneloru din Ardēlu are să formeze o forțată poternica contr'a invasiunei neamice din țiera romanescă; eata că Fagarasiulu nu va mai potă să reziste rescripteloru ministeriali; eata că districtulu Zarandu, cuibulu Hodosiesciloru și Borlesciloru, se șterge de pre față pamentulu; eata că națiunei magiare i se ofere ocaziunea favorabile de a contopi în sinulu seu pre toate naționalitățile din

tiéra!!! Eu vi-o spunu curatu ca n'amu sa dicu nimic'a in contra, deca guvernulu voiesce sa arondeze tiér'a dupa cum pretindu interesele comuni; dar motivulu principale a proiectului presente, interesulu natiunale: acést'a este ceea ce trebuie sa reprobu. Au Austro-Ungariei, unu statu ce are 36 milióne de suflete si si „o armata harnica,“ i este óre atátu de frica de micuti'a Romania, încátu de aceea sa se védiá guvernulu silitu sa arondeze din nou tiér'a? (Contradiceri.) Au dóra districtulu Fagarasiulu dintr'unu unghiuletiu alu tiei este elu in stare sa destepete frica in guvern? (Voci: „Ba tocmai nu!“) Au Borlea si Hodosiu, cari charu Domnului ca inca nu-su pre cealalta lume, au comisu ei asiá de mari crime, încátu pre ei nici sa nu-i poti pedepsi, ci pentru ei trebue sa se inmorminte unu intregu districtu? Nici n'ai crede, si totusi e asiá.

De asta tómma totu tiene asta agitatie in tiéra, si nu se aflá nime sa puna stavila acestei porniri. Ba inca mai multu, guvernulu chiaru face inceputulu in asta privintia, elu impintená pe agitatori, elu desteptá agitatiea. Séu spuna-mi-se care fóia magiara din capitala ori din provincia nu a judecatu atátu proiectulu de lege despre casarea municipieloru urbane mai mici, cátu si cestu de fatia despre arondarea comitateloru cá pre unele lucrate din punctu de vedere unilaterale natiunale? Si acést'a e unu semnu, ca pres'a magiara pricepu intentiunea de initiativa a guvernului magiaru, si astfeliu guvernulu si pres'a deopotriva influintiara asupr'a publicului; de aci apoi eata ca urbele, districtele séu comitatele ce si veduira stirbate numai încátu-va specialele lor interese prin primirea presintelui proiectu de lege, in tóte representatiunile ce inaintara in estu respectu la dieta si la guvern, ele tóte se provóca la interesulu natiunale, pre-punendu interesele specifice magiare celoru generali a tiei! Ba inca si mai multu. Intr'o atare suplica pré marele zelu si fanaticismulu natiunale merge pana acolo, încátu fára de cea mai mica sfiire se cere dela ministrulu de interne, cá la arondarea unui anumitu tienutu nici sa nu tiena in vedere egalitatea de dreptu, cáci atunci „valachii voru imbucá pre magiari.“ Si guvernulu? elu tóte le ia acestea la cunoscentia, si faptele aréta ca le si urmaresce. Firesce cáci dumnia vóstra tieneti ca numai magiarulu póte fi patriotu bunu, iér individiu din celelalte natiunalitati numai atunci suntu atari, deca si-au lapedatu tóte sentimentele lor natiunali, cu limb'a, datene etc. si au imbratisiatu cele magiare; de aci apoi cu intentiune cercati eschiderea natiunalitatiei de pre tóte terenele vietiei publice. Si acést'a ura natiunale a ajunsu a strabate pana si in cele mai de josu straturi ale populatiunei si de aci preste totu la d-vóstra nici nu se mai considera de patrioti buni acei individi, cari dupa facultatile si virtutile lor lucra pentru binele comunu si i'ndrépta privirile asupr'a fericirii patriei comuni, ci numai cei ce sciú aretá mai multa ura contra natiunalitatiloru. (Contradicere.)

D'apoi in urma nici nu-i minune; este mai unu deceniu de cându in asta privintia s'a deschisu tergu liberu. Chiaru si legile aréta ast'a cá cu degetulu. In acestu periodu a-ti creatu legea pentru instructiunea poporale; cunoscemu cercustările intre cari a-ti votatu virilismulu; scimu motivele ce intentionati cu sustinerea institutiunei honvediloru; amu vedutu cum luareti la resperu si ne incarcareti mai pre toti diuaristii: amu ajunsu sa vedemu cum ni substraserati subventiunea de statu dela singuratecele scóle si cum apoi ne confiscareti, fára nici unu motivu fundatu, unele cárti

scolastece; pricepemu intentiunea ascunsu a comisiunilor administrative; in tempulu din urma veduiramu cum strapuserati diregetorii dintr'unu unghiu alu tiei in celalaltu! Si eata ca acum aduceti pre tapetu unu proiectu de lege prin care sub pretestulu arondarei comitateloru, intentiunati alungarea natiunalitatiloru de pre tóte terenele vietiei publice. Da, asiá este; cáci d-vóstra v'ati luat de gându sa formati in tiéra pre lánge o clasa a patriciloru si un'a a plebeiloru. Ce va urmá inse dupa aceea de aici? eu sum tare curiosu sa vedu.

Din parte-mi vi-o spunu curatu ca sum gat'a si la aceea, ca dvóstra din marele patriotismu, din interesele patriotice si din punctu de vedere mai naltu de statu ni veti sistá diuariele, ni veti inclide scólele confesiunali si bisericele, (contradiceri!) si veti introduce in oficiele nóstre scolari-bisericesci chiaru întrebuintiarea limbei magiare, (aprobári,) la cari tóte ati si incercatu a pune inceputulu sub deosebite preteste, numai cátu ca executarea planuriloru dá de impedecamente; dar' chiaru de s'aru si puté executá acele planuri, nici atunci nu s'a ajunsu inca scopul; cáci pana atunci aru fi tienutu numai lupt'a cu ómenii, iéra de aci incolo aru urmá lupt'a cu natur'a: a smulge anim'a din sinulu unui omu si dupa placu a o inlocuí cu alt'a. Ast'a inse e constatatu, ca nu se póte ajunge nici odata. Si de veti urmá dvóstra totu in acést'a directiune, nu sciú diu de se va aflá vr'unu Menenius Agrippa, care se fia in stare se impace pe plebei cu patricii.

Onorabila Camera! Totu pasiulu are unu anumitu scopu, si speru ca nici dvóstra nu veti negá, ca legelatiunea tiei nóstre, resp. guvernulu, de 9 ani de dile cei mai multi pasi i face contr'a natiunalitatiloru; de cum-va puteti inse se aretati ce-va din nisuintele de asta natura din acestu periodu, apoi suntu dóne rezultate. Intáiu e ca anumiti individi se stersera din cartea natiunalitatii lor; d'apoi de renegati dai la fie-care poporu, si noi de altmintrea li detorim multamita si nu deplangemu renegatii nostri, numai de n'aru ajunge odata sa aiba iéra-si lipsa de conatiunali lor, pe cari ii parasira cu atát'a necredintia; iéra alu doilea resultatu este, ca a-ti clatinatu increderea nóstra cátra naltii nostri prelati bisericesci, ceea ce ne dóre fórté multu. Dar' scopulu principale alu dvóstra, de a ne umilí in sentimentele nóstre natiunali, nu l'ati ajunsu, cáci precum dvóstra, asiá si noi ni cultivámu sentimentele natiunali. Si deórece acelu scopu nici nu se póte ajunge prin nici unu medilocu, mi-se pare fórté straniu ca dvóstra totusi ve puneti cu máni cu picióre cá sa-lu ajungeti.

Se póte in urma ca prin proiectulu de fatia sa se intentiuneze si aceea, ca in urm'a cunoscutulu arangiamentu dela Vien'a guvernulu nostru sa i se dee ócasione a dovedi, ca inca totu mai scie si póte pasi cu energia. Atunci dá, acestu scopu 'lu-va ajunge guvernulu, ca elu póte midiloci sa se votodie si acestu proiectu cá si multe altele, si pentru acést'a pasire energica contr'a natiunalitatiloru va si fi salutatu guvernulu din partea magiariloru. Firesce, cáci prin acestu proiectu se inmultiesce cartea de legi a Ungariei inca cu o reforma buna pentru magiari; repetu, inca cu o reforma, cáci la noi se pare a domni o adeverata mania pentru reforme. Reforme in comunitate, reforme in scóla, in armata, in administratiunea publica, in administratiunea justitiei, reforme sanitari si famulari, reforme in manipularea si incassarea dáriloru etc. si acum iérasu o reforma in teritoriulu comitateloru. Dara cându mi-aruncu ochii asupr'a atátoru reforme

mie 'mi vine in minte dicál'a románesca: „Satulu arde, bab'a se peptena.“ Dieu ca între atáte reforme fára scopu practic, intréga tiér'a aru salutá din adenculu sufletulu si vr'o reforma care sa reguleze cestiunile financiáli miciorandu dárile, precum si alte reforme ce sa aduca cu sine o impacare si contielegere fratiésca între deosebitele natiunalitati ale patriei nóstre comuni. Fratiitatea in sine luata inca aru ajutá causei financiári si aru ridicá vadi'a statului.

Dloru, „discite justitiam muniti!“ Nu-i destulu ca-su contr'a nóstra tóte elementele, si ceriulu si pamentulu, foculu, ap'a si aerulu: mai nutrimu si noi între noi imparachieri si prin ast'a ingreunámu starea tiei. Chiaru cá si in vechime pe tempulu lui Moise in Egiptu, astfeliu jacu in cárc'a nóstra deosebite plage: si noi totusi nu ni venimu in ori, ci inca mai marimu reulu.

Onorabila Camera! In urm'a urmelor mie 'mi este totu un'a, ori se va primi proiectulu de lege de sub întrebare, ori nu: eu nu mi-amu temutu natiunalitatea mea din naintea dvóstra, si nu mi-o temu nici in presente, nici in viitoriu. Dara directiunea ce apucá guvernulu fatia de natiunalitati nemagiare o reprobu si ve rogu, dloru, sa decretati ca proiectulu de lege de sub întrebare, in urm'a directiunii sale, nu este la tempulu seu.

Eu din Parte-mi nu potu primi acestu proiectu de basé la desbaterea speciale. —

Varietáti.

* * Escelenti'a Sea Inaltu Pré-santitulu Archiepiscupu si Metropolitu Mironu Romanul a sositu Vineri cu trenulu de diminéti'a din visitatiunea canonica, dela Brasiovu in mijloculu nostru.

* * Dupa „Kelet,“ episcopulu rom. cat. din Alb'a-Iuli'a a convocat pre 6 Iuliu a. c. o adunare de notabili.

* * Comitetele fundulu reg. Mauritiu Conrad, findu chiamatu, a plecatu joi sér'a la Budapést'a.

* * Miletici despre Milanu „M. P.“ intr'o notitia despre situatiunea in Serbi'a spune ca Miletici agitéza in contr'a lui Milanu, recomandandu serbiloru sa-lu alunge, deca nu va dechiará resbelu turciloru. Intre alte „M. P.“ i pune lui Miletici si urmatórele cuvinte in gura: „Dara „Milanu nu e din sange de Obrenovici. Cautati la capulu lui si vedeti „ca fisionomia lui e fisionomia curatu „romána.“

* * Conventiunea comerciale între Romania si Austro-Ungaria, dupa sciri din Bucuresci este déjà ratificata si publicata in „Monitoru.“ Dupa ce dámu scirea acést'a in laconismulu publicatu de diurnalistic'a delanoi reproducemu din „Voc. Cuvur.“ urmatórele:

„Nisce scrisori ce primimu din Bucuresci, in ultimulu momentu, ne dau a intelege ca cestiunea conventiunii comerciale aru fi traversándu nisce fase diplomatice fórté delicate: Pe de o parte se apropie terminulu de a se ratificá acést'a conventiune, pe de alt'a membrii guvernului actualu suntu tocmai cei cari au combatut'o mai energicu si pentru care si esira din fóst'a adunare. A o ratificá astadi findu la guvern, aru fi o contrdicere; a o respinge, nu e posibilu, expedientulu s'aru fi gasitu a se supune cestiunea viitórei adunári.

* * Const. Arion, despre care anunciasemu ca a disparutu, s'a aflatu. Densulu petrecea la o mosia a sea, la Buciumeni. Agentii justitiei s'au dusu acolo cá sa-lu radice si sa-lu aduca la Bucuresci. Aflándu despre acést'a venire a trasu cu unu revolveru asuprasi, dara au luat focu numai capsulele. La acestu sgomotu a

alergatu arendasiulu si i-a smancitu revolverulu din mana, aruncándulu departe. Pana sa se duca a chiamá ajutoriu C. A. scóse alu doilea revolveru si la pusu la urechia. Emotiunea facendu sa-i tremure man'a, glontulu a deviatu pe sub urechia, i-a sdrobotu falc'a si s'a opritu sub piele. Se afla deocamdata sub cura in spitalulu Colti'a din Bucuresci. Vulnerarea este vindecabile.

* * Unu postu de magistru postalu este de ocupatu in Huedinu (Banff-Hunyad) prelánge depunerea unei cautiuni de 200 fl. Emolumentele impreunate cu acestu postu suntu unu salariu de 500 fl. unu pausalu de cancelaria de 70 fl. si altulu pentru comunicatiune de 3000 fl. Terminulu concursulu esira dupa 3 septamáni incependu dela 6 Iuniu n.

* * Reposatulu avocatulu din Fagarasiu I. Kovács este stersu din list'a camerei avocatiloru din Brasiovu. Agendele remase de natura urgenta suntu incredintiate avocatului din Fagarasiu Ilar. Duvlea.

* * La scóla reale reg. ung. de statu din Dev'a se deschide in anulu scol. viitoriu class'a V si cu acést'a si concursu la o profesura pentru geografia si istoria. Respectivulu professoru va avé sa propuna, unu óre care tempu, si limb'a nemiésca in clasele inferióre. Salariulu e 1200 fl., bani de cuartiru 200 fl. si unu adausu quinquenalu de 100 fl. Petitiunile se primescu pana la finea l. c. dupa stil. n. la ministeriulu reg. ung. de culte si instructiune publica séu la directoratulu superioru alu scóleloru din Transilvani'a in Clusiu.

* * Rupturi de nori an fostu mercuri la Rasinari, Ogn'a si in tiér'a Olutului. — Din pártile Odorheiuului se anuncia ca Ternav'a mare a esundatu.

* * Inflexibile se numesce cea mai mare naia de resbelu, data undeloru din portulu englezu dela Porthsmuth. Vasulu acést'a o adeverata fortaretia plutitóre este de 97½ metri in lungime si de 28 m. 85 cm. in latime. Fort'a masinei sele e de 8000 cai. In centru are o citadela de 32½ metri in lungime, ferecata de tóte laturile, citadel'a contiene masinile si caldarile si supórtá dóne turneletie cu câte dóne tunuri, fia care de o greutate de 81 tone, ce se incarca pre gura prin mijlocirea unui aparatu hidraulicu. Ferecatur'a vasului, încátu este ferecatu si a citadelei, este de o greutate de 3,552 tone si de o grosime de 40—60 cm. Vasulu e construitu cá sa nu se póta afundá.

* * Anunciámu ca la tipografia nóstra archidiecezana se afla de vendiare portretulu litografatu alu Escel. Sele Archieppului si Metr. Mironu Romanulu, de artistulu Véréby S. Unu esempl. costa 2 fl., din care 50 cr. dela fia-care esemplariu pentru preotesele veduve serace.

* * Indreptare. In corespundenti'a dela Fagarasiu, din nrulu trecut, numai decátu in pasagiulu celu dintáu, s'au stracuratu óre care gresiele ce vatema intielesulu fórté tare. In sirurile cele doue dintáu are sa lipsesca „trebuia ca.“ In sirulu alu 7-lea alu coresp. in locu de „cóstá“ are a se dice: „iérta.“ Dupa cuv. „ocupatiunile“ urméza punctu si cuvnt. urmatoriu „Déca“ incepe alta constructiune.

Burs'a de Vien'a.

Din 29 Maiu (10 Iuniu) 1876.

Metalicele 5%	65 25
Imprumutulu natiunale 5% (argintu)	68 75
Imprumutulu de statu din 1860	108 75
Actiuni de banca	811 —
Actiuni de creditu	135 60
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	74 40
„ „ Temisioreno	73 25
„ „ Ardelenesci	73 50
„ „ Croato-slavone	84 75
Argintu	103 25
Galbinu	5 75
Napoleonu d'auru (poli)	9 67